

Od tega časa se položaj ni zboljšal. Vendar se zbirke instituta izpopolnjujejo s predmeti (*corpora delicti*), ki jih pošiljajo institutu sodišča na področju ljubljanskega apelacijskega sodišča.

Mislimo, da bi bilo treba v načrt za izpopolnitev ljubljanske univerze, o katerem se v zadnjem času mnogo govori in piše, uvrstiti tudi zahtevo o primerni državni dotaciji, ki ne bi zavarovala samo formalnega obstoja, temveč tudi trajni razvoj ljubljanskega kriminalističnega instituta. Poleg vseh drugih splošno znanih razlogov je ta zahteva utemeljena že z dejstvom, da predvideva načrt uredbe za naše pravne fakultete posebne tečaje za doktorande. Za one izmed njih, ki bi se hoteli specializirati v področju kazenskega prava in drugih kriminalnih ved, bi morali tečaji obsegati tudi predavanja in vaje iz teoretične kriminologije in praktične kriminalistike.¹² Ta učni načrt je mogoče oživotvoriti le, če bo naša fakulteta razpolagala s primerno urejenim kriminološkim institutom.

Književna poročila.

Del Vecchio Giorgio: Lezioni di Filosofia del Diritto, III. izd., Rim 1936, 8°, 599 str. **Saggi intorno allo Stato**, Rim 1935, 8°, 243 str. **Diritto ed Economia**, Rim 1935, 8°, 38 str. **Giandomenico Romagnosi**, Rim 1936, 8°, 20 str.

O delu slovitega italijanskega pravnega filozofa Giorgia Del Vecchio je naša revija že poročala (letnik 1934 str. 214—220). Druga izdaja njegovih Predavanj iz pravne filozofije iz l. 1932 je pošla po pičlih štirih letih in je sedaj izšla že tretja, popolnjena in pregledana izdaja skoro istočasno z njenim francoskim prevodom (*Leçons de Philosophie du Droit*, Paris 1936, Recueil Sirey). Za izredni uspeh tega dela so pač merodajne njegove notranje vrline: ostrost logične analize se kosa z jasnostjo v podajanju snovi, širokost sinteze je združena z originalnimi pogledi na smisel in pomen vsega družbenega življenja sploh. Lahko se že sedaj reče, da je to delo profesorja Del Vecchia postalo klasično v najboljšem pomenu besede in da ne zavzema častnega mesta samo v slavni tradiciji italijanske pravne filozofije, marveč v vsem duhovnem prizadevanju kulturnih narodov sploh.

Naše čitatelje opozarjamo takoj spočetka na neko — v mednarodnem slovstvu žal precej redko — posebnost teh Predavanj, zaradi katere zaslužijo ne glede na vse druge odlike in vrline še posebno priznanje od naše strani. V zgodovinskem delu knjige upošteva namreč avtor tudi pravno filozofijo pri slovanskih narodih in podaja izčrpen pregled njenega razvoja pri Poljaki, Rusih, Jugoslovanih, Čeho-Slova-

¹² Kakor poroča Seelig, „die österreichische Unterrichtsverwaltung hat die Kriminologie als eigenes Habilitationsfach (sowohl in als ohne Verbindung mit Strafrecht) anerkannt“. Seelig: Die Ausgestaltung des strafrechtlichen Unterrichts (Gl. opombo 5.).

kih in Bolgarih. Od Slovencev v dobi do svetovne vojne omenja avtor Pelzhoferja, Krajncja, Kreka in Ušeničnika, od sodobnikov v Jugoslaviji pa Tasića, Jovanovića, Pitamica, Taranovskega, Spektorskega in druge. Pozornost, ki jo posveča avtor zgodovini pravne filozofije pri Slovanih, je značilna za njegovo univerzalnost in priča o njegovem prizadevanju za duhovno zблиžanje med narodi. V tem pogledu naj omenimo, da se je profesorju Del Vecchio kot iniciatorju in glavnemu uredniku Mednarodne revije za pravno filozofijo, ki izhaja sedaj že 17. leto v Rimu, posrečilo pritegniti k sodelovanju najodličnejše predstavnike pravne filozofije v Italiji in v inozemstvu.

Pravna filozofija je ozko povezana z vsem duhovnim življenjem naroda: vsak napredek v družbeni organizaciji, vsaka radikalnejša sprememba v obstoječem in prehod k pravičnejšim in boljšim likom sožitja pripravljajo pravnofilozofska razmotrivanja. Prav tako očitne so za sluge mnogih pravnih filozofov za napredek pravnih znanosti in splošne kulture sploh, n. pr. Alberico Gentilija, Hugo Grotiusa in drugih za napredek mednarodnega prava, Beccarije in humanitarnih filozofov za omiljenje kazni in humaniziranje kazenskega prava itd. Iz globlin človeške narave izvirajo vprašanja, na katera mora vsak znova in sam zase odgovoriti: ali ustrezajo obstoječi pravni liki racionalnim zahtevam pravičnosti, ali ima oblast, ki poveljuje, tudi pravico poveljevati itd. Ta vprašanja so tako stara kakor razmišljanje o pravu in družbi sploh, dà — pravna filozofija je celo starejša od pravne znanosti same, kajti o pravici in krivici je človeštvo razmišljevalo, še preden se je pojavilo tehnično obdelovanje prava in z njim pravna veda. Ko pa je pravna znanost že konstituirana, se pravna filozofija pričinja tam, kjer se pravna veda neha, kajti vsaki filozofiji je bistveno stremljenje po univerzalnosti. V tem smislu predstavlja pravna filozofija sintezo vseh panog pravoslovja. Kakor se vse znanje steka v človeškem razumu, ki je eden, in odtod notranja, organična povezanost vseh področij človeškega znanja, tako se vse pravne panoge združujejo v pravni filozofiji kot višji organični enoti. Ker pa je pravo tvorba človeka, moramo iskati njegove prvine v človeku samem. Končna enotnost vsega pravnega v človeški psihi pa nas ne odvezuje od dolžnosti natančnega opredeljevanja posameznih področij prava, nasprotno je točna določitev mej predpogoj za spoznavanje resničnih povezanosti. Zaradi tega posveča tudi naš avtor posebno pozornost točni opredelitvi posameznih pravnih disciplin, prav tako pa vprašanju odnosa med pravno filozofijo in sociologijo, demografijo, statistiko, narodnim gospodarstvom in politično vedo sploh. V posebnem poglavju pa obravnava vprašanje metode, induktivne ali empirične in deduktivne ali racionalne, ki je osnovne važnosti ne samo za pravno filozofijo, marveč za vsako vedo sploh. Po teh uvodnih poglavjih obravnava avtor v prvem delu Predavanj zgodovino pravne filozofije. Preteklost živi v sedanosti in posebno v filozofskih disciplinah je brez točnega poznavanja zgodovine izključeno vsako globlje razumevanje sodobne problematike. Z večšo roko nas vodi avtor od prvih početkov antičnega razmišljanja o človeku in družbi preko srednjega veka prav do naših dni. Od Pitagore, kateremu je bit vsega število in ki je bržčas početnik matematične formulacije pravičnosti, od sofistov, teh individualističnih subjektivistov, prvih kritikov spoznavanja in etičnega vrednotenja, zanikovalcev objektivne pravičnosti, od Sokrata, utemeljitelja etike, gre pot do velikih etičnih sistemov Platona in Aristotela in preko Stoe in njenega svetovljanskega ideala, preko Epikurejcev in njih utilitaristične utemeljitve etike do rimskih juristov, Cicerona, krščanstva in vseh za sodobnost tako važnih duhovnih tokov srednjega veka do renesanse in preko Macchiavellija in Bodina do naših dni.

Drugi del predavanj vsebuje avtorjev sistem pravne filozofije. Raziskavanje se giblje v treh glavnih smereh: pojem prava, izvor in zgodovinski razvoj prava ter končno racionalna osnova prava.

Prva naloga pravne filozofije je logična definicija prava, ki mora biti taka, da lahko objame vse pravne pojave in da ustreza vsakemu mogočemu pravnemu izkustvu. Kriterij pravnosti je logičen lik, ki se nahaja v vsaki še tako različni pravni vsebini. Kriterij pravnosti ali juridičnosti nam ne pove, kaj je v konkretnem primeru pravično ali krivično, marveč le kakšen je smisel vsake trditve, da je nekaj pravično ali krivično. V Kantovi terminologiji odgovarja ta logični lik na vprašanje *quid ius*, ne pa *quid juris*. Po globoki analizi pojma dejanja in človeške dejavnosti, na osnovi katere zavrača avtor strogo razlikovanje med zunanjimi in notranjimi dejanji, in po razglabljanju o pojmu sile in takozvani pravici močnejšega uvršča avtor kriterij pravnosti med nadeksistencialne vrednote. Naravni zakon izraža to, kar je, pravni zakon pa ne izvaja svoje veljavnosti iz tega, kar je in kar se dogaja, marveč izraža to, kar naj bo. Glede pojmov pravice in krivice zavrača avtor Schopenhauerjevo teorijo o primatu krivice in o pravičnosti kot izvedenem pojmu in pravi, da sta pravica in krivica komplementarna pojma. Pravo je princip praktičnega vrednotenja, ki se nanaša na dejanja. Ker obstoji poleg pravnega samo še en princip praktičnega vrednotenja, namreč etični, je posebne važnosti razmerje med tema principoma, pravnim in etičnim. Razliko med obema vidi avtor v tem, da vrednoti morala dejanja a parte subjecti, pravo pa a parte objecti. Moralna vrednotenja so zaradi tega subjektivna in enostranska, pravna pa objektivna in dvostranska. Za pravo je bilateralnost bistvena, kajti kar nekdo po pravu sme, sme vedno le nasproti drugemu. V zvezi s tem je tudi vprašanje prisilnosti prava: kjer ni prisilnosti, ni prava. Pojma prisilnosti in prava sta de facto in logično nerazdružljiva.

V tem prvem oddelku, ki je posvečen analizi pojma prava, obravnava avtor nadalje problem pozitivnega prava in pravnih virov, vprašanje subjektivnega prava, odnosa med pravom in interesom, problem družbe, države, naroda in narodnosti, suverenosti, delitve oblasti, odnosa med pravom in državo, smotra države in pravne države, na katere se še povrnemo v zvezi z drugimi avtorjevimi deli.

V drugem delu razpravlja avtor o nastanku in zgodovinskem razvoju prava. Uporablja jo zgodovinsko in komparativno metodo, podaja avtor sintetično rekonstrukcijo zgodovinskega razvoja prava in države, od primitivnih družbenih organizacij v hordah in clanih do udruženj, pri katerih prevladuje politični moment in ne krvno sorodstvo. Avtor nam prikazuje nastanek države in njen nadaljnji zgodovinski razvoj do naših dni. Posebno zanimiv problem tega poglavja je za pravnega filozofa vprašanje univerzalnih zakonitosti, ki jih moremo razbrati v pravni fenomenologiji. Naj le kot primere takih zakonitosti, ki bi lahko bile analogne naravnim evolucijskim zakonom, navedemo prehod od spontane in nezavestne pravne tvorbe k premišljeni in zavestni, razvoj od partikularnosti prava k univerzalnosti, prehod od statutarnega režima k pogodbenemu ali od prisilnih skupnosti k svobodnim udruženjem.

V tretjem oddelku obravnava avtor problem racionalnosti prava, ki je osnovan v originarni, ne izkustveno pridobljeni človekovi sposobnosti, da razlikuje med pravico in krivico. Avtor razvršča pred nami teorije, ki so skušale ta problem na razne načine rešiti in tudi zanikati, kajti skepsa v pravni filozofiji sega od antike preko Montaignea in Pascala do naših dni. Po kritični analizi raznih utemeljitev prava, historični, teološki in utilitaristični prihaja avtor končno k svoji sintetični

teoriji, po kateri je osnova vsega prava človeška narava; s tem ostane avtor v tradiciji Rimljanov, saj je že Cicero dejal, da natura juris ab hominis repetenda est natura. Analiza človeške narave pa pokaže avtorju dve osnovi, kavzalno in teleološko, ki se ne izključujeta, marveč vzajemno dopolnjujeta. Človek je obenem homo fenomenon in homo noumenon. Iz participacije človeka na inteligibni naravi izvaja avtor racionalnost prava, in utemeljuje v njej ideal absolutne pravičnosti, empirična bit v kavzalnem dogajanju pa razlaga stvarnost pravne fenomenologije.

Področju pravne filozofije pripadajo tudi druga dela, ki smo jih naznanili v naslovu in ki obravnavajo pereča vprašanja sodobnega pravnega življenja. V vseh teh delih najdemo mnogo globokih pogledov na socialno snovanje in na gonilne sile družbenega sestava. Eseji o državi obravnavajo problematiko sodobne države, kakor razmerje med pravom in državo, med posameznikom in državo itd.

Razmerje med pravom in državo stoji v ospredju zanimanja, odkar je stopilo nekoliko v ozadje razmerje med pozitivnim in naravnim pravom. Nauk, po katerem ima samo država pravico določati, kaj je pravo, ustreza mentalnemu habitusu juristov. Kelsen sploh istovetiti pravo in državo. Proti tej teoriji so se pojavili prigovori s stališča zgodovine, kajti če si brez prava ne moremo misliti družbe, je država vsekakor kasnejša tvorba. Silogizem: ubi homo ibi societas, ubi societas ibi jus, ergo ubi homo ibi jus ne velja za državo. Pravo kot historičen in pozitiven pojav obstoji torej pred državo, ki je ne moremo istovetiti s pravom. V državi sami obstoji nadalje vrsta več ali manj važnih pravnih ureditev, glede katerih bi bila vsaka konstrukcija izumetničena, ki bi jih hotela izvajati izključno iz države. Zaradi tega razlikuje profesor Del Vecchio državno pravo od nedržavnega in govori n. pr. pri korporacijah o spontanem pravu družbe. Med različnimi središči sil v neki družbi je država ono središče, ki je doseglo največjo pozitivnost, a drugim organizacijam, kolikor so središča pravnih determinacij, je prav tako treba priznati svojstva države in nuce. Oblikovanje politične oblasti je sploh zelo kompliciran pojav, v katerem lahko opazujemo neskončno stopenj od aktivnega pristanka do pasivnega privoljenja, upiranja in borbe. Središče sil, ki ga predstavlja država, je v neprestanem trenju z drugimi središči, ki včasih po moči le malo zaostajajo za državnim središčem. Odtod vedno z nova porajajoči se konflikti: če središče, ki je doseglo največjo pozitivnost, oslabi, in če dosežejo druga središča večji vpliv, postanejo bolj in bolj podobna državi in jo celo lahko absorbirajo. Lahko pa je seveda mogoč tudi obratni proces, da namreč država druga družbena središča zatre, če ji postanejo nevarna. V absorbiranju države po korporacijah, ki so stale izven države, vidi profesor Del Vecchio bistvo ruske revolucije. Končno je mogoč še tretji izhod, da namreč država izvrednoti središč ne zatre, marveč da si jih inkorporira, in v tem vidi avtor bistvo fašistične revolucije.

Prav tako pereč kakor odnos med pravom in državo je razmerje med posameznikom in državo in vloga, ki jo utegnejo imeti pri tem korporacije. Antagonizem med državo in posameznikom se ne da odpraviti s sofizmi, ki zanikajo bodisi državo bodisi posameznika. Prvo tezo zastopa n. pr. Stirner, po katerem sta volja države in volja posameznika smrtna sovražnika, med katerima ni mogoč večni mir. Država stremi vedno za tem, da posameznika omeji, ga podjarmi in ukroti. Država je osnovana na suženjstvu dela in bo izgubljena, ko bo postalo delo svobodno. Ista usmerjenost se kaže pri Nietzscheju, ki definira državo kot najbolj mrzlo od vseh mrzlih pošasti. Država laže, in njena laž je: jaz država sem narod. Karkoli reče, laže, in vse kar ima, je ukradla, celo zobje, s katerimi grize, so ukradeni. Šele kjer

se država neha, se pričinja človek. Po Bakuninu so male države čednostne samo, ker so šibke, velike države pa se ohranjajo samo z zločini. Točnost teh teorij meri avtor na Kropotkinu, ki je naznanjal, da bo država izginila najkasneje ob koncu XIX. stoletja. Po teh zanikovalcih države obravnava avtor one teorije, ki vidijo v državi sicer nujno, a vendar zlo, in ki skušajo čim bolj omejevati njeno uplívno področje. Sem spadajo Humbolt, Mill, Spencer, Leroy-Beaulieu. Na drugem koncu lestvice pa so one teorije, ki zanikajo posameznika in smatrajo kot edino realnost državo. Kot predstavnika te smeri navaja avtor Hegela. Toda država in posameznik sta dve realnosti, kateri je treba spraviti, ne pa odpraviti. Kakor je neumno in blazno sistematično zaničevanje države, tako ni nič manj nelogično in nizkotno dvorjansko poveličevanje vsake obstoječe socialne oblasti samo zaradi tega, ker predstavlja trenutno največjo obstoječo silo. Pri rešitvi konflikta pripisuje avtor važno vlogo korporacijam, ker se je izkazalo, da individualistične sheme pravic človeka in državljana ne ustrezajo kompliciranim zahtevkom socialnega življenja. V višji sintezi, ki jo predstavlja korporacijska država, vidi avtor možnost rešitve socialnih konfliktov v znamenju pravičnosti in človečnosti.

V članku Pravo in gospodarstvo prihaja avtor po analizi raznih definicij narodnega gospodarstva do zaključka, da gospodarske dejavnosti ne gre istovetiti s pravno in da je gospodarstvo samo del snovi, ki jo urejuje pravo.

Končno naj omenimo še govor, ki ga je imel profesor Del Vecchio 9. IX. 1935. na univerzi v Parmi ob komemoraciji prve stoletnice smrti italijanskega filozofa Romagnosija, ki se smatra kot predhodnik Spencerja in pozitivizma XIX. stol. Po Romagnosiju je človeški moralni red osnovan na fizičnem redu; človek, ki je stvor narave, obstoji in živi sredi narave in se njenim nujnim zakonom ne more odtegniti. Vse, kar človek je in zmora, dokazuje le njegovo fizično odvisnost od splošne povezanosti v vesoljnem sestavu. Zaradi tega moreta po Romagnosiju biti etika in pravo zgolj empirični znanosti, ki slonita na opazovanju. Realni in nujni odnosi, akcija in reakcija med človekom in naravo se odražata tudi v naravnem pravu. V delu Geneza kazenskega prava pa nadaljuje Romagnosi z originalnimi pogledi in predlogi, ki so se v teku XIX. stol. vedno bolj širili, častno tradicijo italijanske šole Beccarrije, Filangierija in Pagana.

Boris Furlan.

Korany Karol: Ze studjów nad międzynarodowemi traktatami w średniowieczu. We Lwowie, 1936. Gubrynowicz i sin; str. 84.

Lvovski univerzitetni docent Korany je obogatil pravno zgodovino srednjeveške srednje Evrope s studijo o mednarodnih pogodbah, ki mora zanimati tudi nas Slovence, ki smo tedaj živeli na križišču poti raznih narodov blizu Italiji. Odnosi med državami srednje Evrope v srednjem veku so se težko razvijali. Med glavne vzroke tega dejstva šteje avtor zamisel o potrebi enotne in vesoljne krščanske monarhije ob nedostajanju določne predstave o suvereniteti. Na drugo plat pa ugotavlja, da je politična struktura večjega dela tistih držav vendarle nudila dovolj ugodno podlago za dozorevanje klic meddržavnega prava. Avtor smatra za prvino tedajšnjega teritorialnega sestava držav fevdalizem (str. 13), vendar pa šteje za istovrednega činitelja samostojno urejevanje komunalnih zadev v Italiji, Flandriji itd. Koncem 8. stoletja so pričenjala italijanska mesta sklepati pogodbe med seboj in med drugimi suvereni. Te pogodbe („traktati“) so se po Koranyjevih izvajanjih oprijemale oblik, ki so se ustalile za fevdsko pravo, zlasti v fevdskih prisegah, ki se pojavljajo od 10. stoletja dalje in so zbrane kot consuetudines Feudorum v redakciji Vulgate iz 12. stoletja. Iz-

vestni odstavki iz teh priseg se nahajajo v vsakem traktatu, n. pr. o zvestobi (wierność, str. 51), o pomoči zoper vsakojake napade i. p. Posebnost v nekih pogodbah je klavzula, da se nikdar ne sme nuditi pomoč zoper vladarja. — Mestne pravice pa so vplivale na pogodbe med državami v dvojni smeri. Prvi tip: Kakor so obstajale v mestnih statutih compagna, societas, fraternitas, tako so se te oblike prenašale tudi na državne lige. Avtor navaja za to primere iz severne Italije 12. in 13. stoletja. Vzajemna pomoč v sili je prva zahteva, ki se postavlja; pa tudi gospodarske sankcije se že predvidevajo. Tudi je že govora o svetih, ki pridejo za vprašanja sprememb pogodb v poštev. Drugi tip komunalnih formularjev, ki je vsebinsko vplival na meddržavne pogodbe, se je nanašal na vzajemno pridobivanje občinarskih pravic v pogledu na vojaške zadeve (societatem aliquam vel citadinanciam, str. 89). — Avtor je sestavil na kraju monografije tudi dve tabeli vzorcev meddržavnih pogodb, ki pojasnjujejo izvajanja s primerjanjem izvestnih stavkov iz besedila. Po naši sodbi je zbral in razporedil stvari, ki so za razumevanje državnih evolucij srednjega veka zelo koristne. S tem pa je izpopolnil občutno vrzel v današnji pravni zgodovini — tudi za nas.

Dr. Metod Dolenc.

Puetzfeld Carl: Deutsche Rechtssymbolik. Alfred Metzner-Verlag, Berlin, 1936. (Str. 142.)

Da se prerez sodobnega duhovnega življenja Slovencev prav spozna, bi bilo treba proučiti njegove v pradavnino in davnino segajoče korenine. Med njimi gre njegovemu svojskemu pravu prav poseben pomen. Staro pravo pa je s simboliko tako preraslo, da si prvega brez druge ne moremo misliti. Kdor bi morda odrekal slovenskemu narodnemu pravu samobitnost, tega bi vprav dejstvo, da imamo v njem vse polno simboličnih momentov, različnih od onih naših sosedov, moralo poučiti, da je na krivi poti. Proučevanje diferencialnosti simbolike našega starega, doslej folkloristično in listinsko ugotovljenega narodnega prava od onega sosedov ne bo brez koristi za slovenske pravnike, ki hočejo duhovno življenje in zlasti pravno zavest slovenskega naroda opredeliti od onega drugih, tudi bratskih narodov. Kot pripomoček za primerjavo služijo strokovnjaška dela sosednih narodov. Zgoraj oзнanjeno delo spada med takšne pripomočke. Ni najboljše, niti najtemeljnejše, pač pa najnovejše. Pisano je objektivno, vendar nam ne ugaja, da šteje obrede pri ustoličenju korotanskih knezov na dveh mestih (str. 47 in 98) nepravilno za germanskopravne simbole, dasi prizna, da je kmet na knežjem kamenu govoril „in windischer Sprache“. Pri tem pa se je pripetila avtorju grda napaka, da se imenuje tisti kmet „Herzog von Glasendorf“ (namesto: Blasendorf = Blažja vas). Razpored Puetzfeldove monografije je dober (pravni simboli, kralj in stanovi, rodbina in zakon, posest, sodišče in izvrševanje kazni), obdelava pa sega skoraj povsod preko ožjega predmeta; saj prinaša tuptam kar male traktate iz germanske pravne zgodovine. Kdor čita vsa ta izvajanja z očmi slovenskega pravnega zgodovinarja, bo z lahkoto ugotovil, kaj je bilo in kaj je pri nas enako ali podobno, pa tudi, kaj pri nas ni bilo nikdar s simboličnimi dejanji ali besedami zvezan pravni posel. Vse to pa nudi sliko, ki bi jo bilo izpopolniti zlasti še s pravnimi simboli našega naroda (n. pr. podiranje peči, če se zadruga razide, kazen za klevetnika, da se po ustih udari ali sam imenuje za zločinca i. pod.), pa bi imeli verno zrcalo pravne zavesti Slovencev. Zato sodimo, da je prav, če oznanimo Puetzfeldovo delo — v vzpodbudo zlasti mlajšim pravnikom, da otmó pozabnosti simbolične momente (znamenja ali prispodobe), ki žive v našem narodu, pa jih še ne poznamo.

Dr. Metod Dolenc.

Glungler Wilhelm, Vorlesung über Volk und Staat. Založba Fritz & Joseph Voglrieder, München und Leipzig, 1937, str. 166. §

Pisec, čigar pomembnejša pravno- ter državnofilozofska dela so bila v tem časopisu vedno prikazana (ocene B. Furlana v l. 1931 str. 289, l. 1932 str. 65 s. in str. 358 s., l. 1933 str. 151 in naša v l. 1935 str. 268) je strnil vse svoje doslejšnje specialne izsledke v knjigo, označeno v naslovu. Po pisčevih navedbah se knjiga v glavnem naslanja na njegova akademska predavanja, katera je imel v zimskem semestru l. 1935/36 na univerzi Martina Lutherja v Halle-Wittenbergu. Predmet, katerega obravnava knjiga, je postal po novem nemškem učnem načrtu obvezen za pravni in gospodarski visokošolski studij ter nadomešča politični del nekdanje splošne vede o državi, ki ne predstavlja več obveznega predmeta. Knjiga se zato bavi s problemi, katere je svoj čas Jellinek v svojem klasičnem delu *Allgemeine Staatslehre* proučeval pod skupnim naslovom splošne socialne vede o državi (*allgemeine Soziallehre des Staates*), vendar prvenstveno pod vidikom sociološkega in političnega odnosa pojmov naroda in države. Zadevna vprašanja so obdelana v vzorni in pregledni sistematiki ter metodiki, katera je pogojena v svojstvenem, danes v Nemčiji uradnem narodno-socialističnem gledanju na razmerje med narodom in državo. Pod splošnimi in še temi posebnimi vidiki je pisec tudi uspešno podal nauk o državnem stroju v zvezi z naukom o političnih silah, ki gibljejo državo. Tako pisec ni podal le splošne socialne vede o državi, ampak v tesnih obrisih tudi splošno državno pravno vedo (*allgemeine Staatsrechtslehre*), seveda s posebnim ozirom na današnje nemško državnopravno stanje. Vsega tega pa ni podal mogoče pod zornim kotom kake formalistične, brezvsebinske, zgolj duhovno odnosnostne normativne metode, temveč s polnim upoštevanjem dejanske življenjske vsebine, torej s pomočjo nekake teoretične sociološko-politične metode. Ta tudi daje knjigi posebno sočnost, dasi utegne vsled svoje zgoščenosti in lapidarnosti povzročiti na nekaterih mestih težkoče bravcu, če še ni poučen v probleme, s katerimi se pisec bavi.

Piscu je v smislu narodnosocialističnega nauka najvišja politična vrednota narodna skupnost kot nadosebna enota. Njen obstoj in njeno prospevanje sta najvišji moralni in pravni zapovedi. Tako izravnava pojem narodu potrebnega in koristnega vse, po pisčevem naziranju le navidezne konflikte med pravom in moralo, med mednarodnim in nacionalnim pravom (v obliki zelo raztegljivih pojmov pravice silobrana in stanja državne stiske), med skupnostjo in poedincem, prisilno javno oblastjo in posameznikovo pravilno pojmovano svobodo. Država ni sama sebi namen, država je le sredstvo za ohranitev in prospeh v njej organizirane narodne skupnosti; njena vrednost je tolikšna, kolikor tej svoji nalogi ustreza. Ona združuje narod v dejstvovalno enoto (*Wirk einheit*), s svojim organizacijskim redom in vodstvom (*Leitordnung*) opravlja delo za narod, je nosilka tega dela (*Werkträger*). Zato je mogoče bistvo države v zvezi z narodom zajeti le s pomočjo pragmatično-energetične teorije. Delovanje države za narod je praktična politika. V njej gre primat zunanji politiki, kajti ona pomeni delovanje za vzdrževanje obstoja v državi organiziranega naroda v borbi z drugimi narodi. Pojem naroda kot duhovne, usodnostne in dejstvovalne skupnosti se protivi politični organizaciji v obliki večštevilnih strank z naterialno si nasprotujočimi nazori o socialnem življenju in njegovih organizacijskih potrebah. Pojmu naroda v navedenem smislu najbolj godi ena sama, vsenarodna odnosno vsedržavna stranka kot organ za tvorbo oziroma za tolmačenje narodove volje. Ta narodova volja je za državo edino obvezna, ona je pravo, vsled česar je taka država resnična

pravna država. Ona se namreč ravna res po pravu, t. j. po narodovih življenjskih potrebah, katerih zadovoljitev narod hoče (oziroma ne more ne hoteti) in katerih ostvaritev je ravno naloga države. Nacionalna pravna država je šele postavila pojem prava na mesto, ki mu pritiče in premagala „zakonsko“ državo meščanskopravnega tipa. Nacionalna pravna država s svojim okolnostim prilagodljivim pojmom prava zato tudi dopušča, če celo ne zahteva, politizacijo sodišč; zakon s tem zgubi svoj osrednji pomen kot garant posameznikovega pravnega položaja, kajti temu ni treba v nacionalni pravni državi nobene organizirane zaščite napram javni, od naroda po njegovem vodji uravnani oblasti. Tako najdejo v nacionalnosocialistični veri, kajti le tako moremo imenovati navedeno pojmovanje odnosa naroda in države, svojo rešitev najtežji problemi splošne in pravne ter državne filozofije posebej. Vendar mislimo, da se bo tudi v tej novi državnofilozofski veri pojavil kritični duh, ki nikoli ne žrtvuje vseh svojih razumskih prvin zgolj čustvenim zanosom, med katere spada tudi vera v edino socialno zveličavnost absolutnega nacionalnega kolektiva. Ta vgnjetava v skrajnosti posameznika in njegovo urojeno mu stremljenje po neki le njemu lastni od vseh oblastvenih posegov izvzeti sferi svobodnega osebnostnega udejstvovanja. S tem krije v sebi nevarnost, da sčasoma popuste vse narodne duhovne energije ali da se obrnejo v svojih podtalnih strujah lastnemu narodu v škodo. Na dlani leži tudi, da povsem neustaljeni, v svojem tolmačenju in uporabljanju glede na dane okolnosti spremenljivi in gibljivi, le po smotru narodovih potreb, ki tudi niso nič zanesljivo v naprej določljivega, opredeljeni pojem prava v veliki meri ogroža pravno varnost i v državnem i v mednarodnem območju; saj utegne zbuditi videz osebne samovolje tistih organov, katerim je poverjeno izvajanje in čuvanje prava, bodisi notranjega, državnega ali mednarodnega. Tu je kal mednarodnega nezaupanja, ki bi se znala presaditi tudi na notranjo državno območje, kar vse spodkopava državno avtoriteto in s tem posredno škoduje narodu, organiziranemu v tako državno tvorbo. Zato bo nauk o navedenem odnosu naroda in države, ki je svojstven izraz nemškega duha (romanskemu je prej država tvorpo počelo naroda, kar tudi sociološko ustreza romanskim narodom) moral nujno zgubiti mnogo svoje radikalnosti vsaj v praktičnem izvajanju. A na njegovih načelih zgrajena država bo morala tudi ustvariti vrsto zanesljivih jamstev za posameznikovo pravno varnost v notranjem državnem območju in najti načine, s katerimi bo dokazala, da tudi ona spoštuje mednarodno pravo kot potreben, v svet objektivne norme povzdignjeni kompromis med egoističnimi interesi posameznih držav, izvajan po običaju ali dogovoru v svrhu, da se doseže znosno in s tem koristno sožitje vseh držav članic mednarodne zajednice.

Dr. Gorazd Kušej.

Dr. Goršič Franjo: Dodatak Tumaču zakona o izvršenju i obezbedenju. Zagreb, 1957. Tipografija. Str. 77. Cena 20 Din.

Goršičev tolmač k izvršilnemu redu je izšel že leta 1930. Zakon sam pa stopi v naših krajih v veljavo s 1. januarjem prihodnjega leta. Potrebno je bilo, da izidejo v podobnem obsegu tudi uredbe, ki so bile izdane letos k zakonu. Dodatek k tolmaču obsega zato na prvem mestu uvodno uredbo, ki jo je razložil pisec s pojasnili pravnopolitične narave, večinoma posnetimi uradni obrazložitvi, popisal nastanek uredbe same in pokazal na težkoče, ki so ovirale, da izvršilni zakon ni stopil v veljavo že poprej. Na drugem mestu navaja pisec in pojasnjuje na ponoben način uredbo o spremembah in dopolnitvah izvršilnega zakona, na zadnjem mestu pa objavlja uredbo o postavljanju in izbiri cenilcev za ocenjevanje zemljišč iz l. 1932, ki je pa dobila sedaj splošno ve-

ljavnost. Skrbno sestavljeno stvarno kazalo zaključuje knjigo, ki bo dosegla brez dvoma svoj namen, namreč uvesti v pravilno pojmovanje izvršitev zakona v prehodnem času.

Dr. R. S.

Dr. Krajčević Franjo: Radnička zaščita i radničko osiguranje. Zagreb, 1937. Samozaložba. Str. 30 leks. formata.

Pisec podaja v knjigi zgodovinski razvoj delavske zaščite in delavskega zavarovanja, prehaja nato k problemom obeh in na koncu k ukrepom, ukrenjenim po našem zakonodavstvu v tem pogledu. Zgodovinski oris je podan v prvem poglavju. V drugem opisuje pojem in cilj delavske zaščite, obseg in razdelitev iste, telesno, osebno in gospodarsko zaščito delavcev, v tretjem pojem, bistvo in cilj ter obseg in posamezne vrste delavskega zavarovanja. V zadnjem poglavju očrtava zgodovinski razvoj delovnega prava v Jugoslaviji, nato pa podrobneje pravo delavske zaščite in delavskega zavarovanja. Delo je napisano sicer kratko, a vendar jasno in pregledno in omogoča točen pregled o ciljnih in podlagah delovnega prava, zlasti pa o vsebini tega prava pri nas.

Dr. R. S.

Istituto di Studi legislativi. V teku meseca julija sta izšli dve nadaljnji publikaciji tega zavoda. *Legislazione internazionale*, anno 1935, sn. 3 nadaljuje pregled važnejše zakonodaje iz l. 1935 v naslednjih državah: v Italiji in Belgiji, na Luksemburškem, Nizozemskem in Francoskem. *Repertorio della Legislazione mondiale* anno 1935, sn. 2 prinaša zbirko svetovne zakonodaje, zbrane po geslih za drugi del leta 1935. Zakonodaja za to leto še ni zaključena, v tem drugem snopiču Jugoslavija ni upoštevana, ker je pridržana prihodnjemu.

Dr. Dolenc Metod: O potrebi reformiranja zakona o suzbijanju zloupotreba u službenoj dužnosti. Posebni odtis iz Mjesečnika, 1937, str. 15.

Dr. Kostić M. Laza: Teoriska Statistika. Beograd, Geca Kon, 1937. Str. 346.

Dr. Kušej Rado: Das autonome Kirchenrecht als Teil der staatlichen Rechtsordnung in Jugoslawien. Excerptum ex Actis Congressus Iuridici Internationalis Romae. Rim, 1937. Str. 12.

Maklecov A.: Brak i semlja v sovjetskoj Rossii. Ljubljana, 1937. Ruska Matica v Ljubljani. Str. 21.

Maklecov A.: Mere bezbednosti u Francuskom projektu krivičnog zakonika 1934 godine. Poseben odtis iz Spomenice Dolencu, Kreku, Kušejju in Škerlju. Ljubljana, 1937. Str. 14.

Dr. Murko Vladimir: Davčne oprostite u davčne olajšave. Ljubljana, 1937. J. Blasnika nasledniki. Str. 309. Cena 70 Din.

Dr. Raschhofer Herrmann: Die tschechoslowakischen Denkschriften für die Friedenskonzferenz von Paris 1919/1920. Berlin, 1937. Carl Heymann. Str. 331 s 24 zemljepisnimi načrti. M. 15.

Staub's Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch. Ausgabe für Oesterreich. I. Band. 17. und 18., 19. Lieferung. Cl. 220-227, 228-238. Str. 1025 do 1152 in 1153 do 1216. Dunaj, 1927. Manz.

Del Vecchio Giorgio: I problemi della filosofia del diritto nel pensiero dei giovani. Rim, 1937. Foro Italiano. Str. 222.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LI, br. 6: Dolenc M.: Privatni učesnik u ranijem i sadašnjem Z. o sudskom krivičnom postupku. Protić B.: Nadležnost Državnog saveta kao drugostepenog i poslednjeg upravnog suda. Begović M.: Utvrđivanje bračnosti dece u Šerijatskom pravu. Vladisavljević M.: Rasmatranja o načelu podele vlasti. Petković I.: O koliziji § 928 Srp. gz. i § 85 Mz. Knežević D.: Treba li menjati neke odredbe našeg Zak. o sudskom postupku u gradjanskim

parnicama. Ivanović M.: Jedan slučaj nepravilne primene carinskih krivičnih sankcija i dvostrukog kažnjavanja za isto delo. — **Branic br. 5:** Živadinović M.: Zastupnici stranaka po novom gradjanskom parničnom postupku i uvodnom zakonu za gradj. parn. post., koji ne pripadaju redu advokata. Blagojević V.: Važnost usmenog ugovora o nagradama advokata. Vukčević R.: O primeni § 20 zak. o izvršenju i obezb. Knežević D.: Odnos izmedju gradjanske i krivične odgovornosti. — **Branic br. 6:** Perić Z.: O značaju udruženja za privatno pravo. Lučić V.: O odgovornosti pravnih lica za fiskalne delikte. Radovanović N.: Socijalni položaj advokatskih pripravnika. — **Mjesečnik br. 5:** Franolić V.: Da li postoji pravna i finansijska mogućnost, da sama država i njezina privredna poduzeća plaćaju i snašaju državne poreze i ostale dažbine. Timoškin V.: Zamjenivanje novčanih kazni kaznama lišenjem slobode. Dobrovolni V.: Nadležnost sudova u sporovima izmedju poslodavaca i namještenika. Pallua E.: Hipoteka i privilegiji na brod pred uzakonjenje projekta pomorskog trgovačkog zakona. — **Mjesečnik br. 6—7:** Maroević F.: Kontribucija u općoj havariji na brodu u balastu pod Charterom. Dolenc M.: O potrebi reformiranja zakona o suzbijanju zloupotreba u službenoj dužnosti. Trgovčević J.: Dokazna vrijednost policijskih izvidjajnih zapisnika u sudskom krivičnom postupku. Hiršl J.: O otvaranju stečaja po službenoj dužnosti. Šetinac J.: Novi društveni napredak u Njemačkoj. N. N.: Da li se propis § 74 Kz. može primjenjivati i kod izbora kazne zatvora i novčane kazne. Tomašić T.: Aktuelni problemi grunтовnog knjiženja. Milobar F.: Opet izbio problem zlata. — **Pravna Misao br. 3—4:** Pašukanis E.: Odnos i norma. Todorović D.: Devalvacija. Popović S.: Psihološki odlomak o lažnoj slobodoumnosti. Čermrlić H.: Obavezno glasanje. — **Policija br. 9—10:** Miličević V.: Londonško zasjedanje međunarodne policije. Šulc B.: Uskraćivanje izdavanja, poništavanje i oduzimanje pasoša iz razloga policijske bezbednosti. Koštunica J.: Psihoanaliza i novo krivično zakonodavstvo. Ocokoljić N.: Administrativni spor protivu odluka opštinskih organa opšte prirode. Gudac E.: Zakonsko suzbijanje skitnice. Mišić D.: Pokušaj da se ratiōne materiae postavi razlika izmedju § 167 i 179/II Kz. Gavrilović R.: Izjava dr. Edmonda Lokara povodom ankete koju je povelā pariska štampa o granicama neodgovornosti kod mentalno obolelih. Lazaravić V.: Dužnost opštine u zbrinjavanju ulične dece. Todorović Dj.: Ka reformi francuskog dečijeg zakonodavstva. — **Policija br. 11—12:** Kecojević S.: Uredjenje medja po novom vanparničnom postupku. Joyanović M.: Zakonske hipoteke i propis § 24 Zak. o tapijama od 30. maja 1930 god. Stanić D.: Samoubistvo kao aktuelni problem današnjice. Ocokoljić N.: Upotreba pravnih lekova protivu odluka opštinskih organa za koje je potrebno odobrenje. Š.: Službenički odnosi opštinskih službenika na glavnim službeničkim mestima. Bubelj Jarockij S.: Ekonomske neprilike, zanimanje i kriminalitet. Interesantni kriminalni slučajevi. Jović D.: Rad policijskih organa pri pasivnoj zaštiti od neprijateljskog napada iz vazduha. — **Pravosudje br. 5—6:** Urošević L.: Predosnova Gradj. zak. za Kraljevinu Jugoslaviju. Muha M.: Jedan školski primjer apriornog tumačenja zakona. Šapčanin S.: Nekolike primedbe na Predosnovu Gradj. zak. Kazimirović R.: Organizacija crkvenih sudova na način, koji će, po mogućnosti, biti jednoobrazan u celoj pravoslavnoj crkvi i sastav crkvenog kazenskog postupka. Mijušković J.: Da li mogu i same matere po § 134 t. r g. z. tražiti pozakonjenje svoje vanbračne dece vladaočevom milošću. Putnik O.: Izvori obligacija. Petrović B.: Krivična odgovornost pravnih (moralnih) lica. Čulinović F.: Sudijsko pitanje. Ilić Lj.: Državni tužioc i sudije. Jovanović S.: Pred skupštinom sudija. Georgijev N.: Materijalno obezbedjenje sudija i sudskih službenika u

Bugarskoj. Stokić Lj.: Jedna knjiga o reformi pravosudja u Francuskoj. — **Pravosudje broj 7—8:** Perić Ž.: Jugoslovensko pravo i sterilizacija. Petrović B.: Krivična odgovornost pravnih lica. Perović N.: O paušalnom iznosu. Vesić D.: O pogrešnoj primeni propisa Kp. kod sudova na teritoriji Apelac. sudova u Beogradu i Skoplju. Šapčanin S.: Nekolike primedbe na Predosnovu Gradj. Zak. Hiršl J.: O obezbeđenju imovine u postupku prin. poravnanja van stečaja. Kazimirović R.: Organizacija crkvenih sudova. Mijušković J.: Da li mogu i same matere po § 154 gr. z. tražiti pozakonjenje svoje vanbračne dece vladaočevom milošću. Drljević I.: Rekurs i vansudski otkaz. Novaković R.: Šteta i njena naknada. Deveskovi A. Specijalno formalno pravo Uredbe o likvidaciji zemljišnog dugova i njegova primena u praksi. Kecojević S.: Jedan slučaj ništavosti iz § 571 t. 4 Grpp. Nahmijas S.: Treba li presude izbranog suda da odobrava starateljski sudija kad ima maloletnih deobara. Jančević R.: Pozdravni govor. Zlatanović M.: Zakon o sudijama. Čemerlić H.: Engleski izborni sistem.

Razne vesti.

Kronika društva „Pravnika“. V mesecu juniju je imelo društvo dva diskusijska sestanka, dne 5. in 10., na katerem je bila obdelana snov o osebno- in imovinskopravnih učinkih zakona. — Dne 6. junija se je vršil spomladanski društveni izlet. Izletniki so si izbrali letos kot med Savo in Savinjo, pot je šla od Zidanega mosta preko Širja ob pobočju gričevja na Rimske Toplice. Izlet je uspel v vsakem pogledu.

Osebnosti. Za namestnika starešine oddelka vrhovnega državnega tožilstva pri Stolu sedmorice odd. B je postavljen dr. Stuhec Anton, za apelacijskega sodnika v Ljubljani Verbič Srečko. Za javne beležnike so postavljeni Maležič Peter v Ptuj, Menhart Makso v Šmarju pri Jelšah, Pliberšek Janko v Cerknici. — Odvetniško pisarno je otvoril Bajlec Fran v Murski Soboti, preselili so se odvetniki dr. Kloar Fran v Celje, Jelenc Gojmir v Kozje, Kocmur Ciril v Mursko Sobotu. — Umrla sta okrožni sodnik dr. Štular Jože in odvetnik dr. Bratkovič Alojz.

Uporaba analogije v kazenskem pravu na svetovnem kongresu za kazensko pravo. Četrty Congrès International de Droit pénal je zboroval v Parizu od 26. do 31. julija 1937. Na njem je bilo zastopanih 31 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Nemčija ni poslala zastopnika, takisto Anglija in Združene države Severne Amerike. Zakaj poslednji dve ne, ni znano, za Nemčijo pa slutimo kot vzrok, ker je bilo na dnevnem redu vprašanje o uporabnosti analogije v kazenskem pravu. Glede tega je Nemčija izdala zakon z dne 28. junija 1935. v tem smislu, da naj se kaznuje vsakdo, ki stori dejanje, ki ga je zakon proglasil za kaznivo ali ki po osnovnem duhu nekega kazenskega zakona in po zdravem pojmovanju naroda zasluži kaznen. Za primer, da se na dejanje ne more uporabiti neposredno noben pozitivni kazenski zakon, se kaznuje dejanje po zakonu, čigar osnovna misel (Grundgedanken) se z njim najbolj strinja. Vprašanje dopustnosti uporabe analogije, je bilo že predmet razsodbe stalnega sodišča za mednarodno pravo v Haagu. Tam je bilo dne 4. decembra 1935. z večino glasov (9:3) izrečeno o priliki, ko je „svobodno mesto Gdansk“ prevzelo nemški zakon z dne 28. junija 1935., da ta prevzem ni bil v skladu z ustavo Gdanskega, ker krši temeljne pravice državljanov (gl. Dolenc: Pitanje analogije u kriv. pravu pred stalnim sudom za mednarodno